

A MAGYAR BIODIVERZITÁS NAPOK (PORVA, 2008) ARACHNOLÓGIAI EREDMÉNYEI (ARANEAE)

KOVÁCS PÉTER – SZINETÁR CSABA

NYME, Savaria Egyetemi Központ,
Természettudományi és Műszaki Kar, Állattan Tanszék
Szombathelyi Arachnológiai Műhely
H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.
kovacsp@locart.hu; szcsaba.bdtf@gmail.com

KOVÁCS, P. & SZINETÁR, Cs.: *Arachnological results of the Biodiversity Day at Porva (2008, Hungary)*

Abstract: 56 spider species were collect in the area of Porva via sweep netting and hand catching on 01.06. 2008. The nomenclature of PLATNICK (2010) was followed. The species found in this site were all characteristic to similar habitats in Hungary, as well as in Central-Europe.

Keywords: Biodiversity Day, spiders, Bakony Mountain

Bevezetés

A Biodiverzitás Napokat P. Alden és E. O. Wilson amerikai zoológusok hívták életre 1998-ban, azzal a céllal, hogy a kutatók által a kijelölt területen 24 óra alatt minél több növény- és állatfaj jelenlétét mutassák ki. Ezzel kívánták felhívni a figyelmet a biológiai sokféleségre és a természetvédelem fontosságára. Hazánkban, 2006-ban honosodott meg a Magyar Biodiverzitás Napok „mozgalma”. Első ízben egy aprócska zselici falu, Gyűrűfű adott otthont a kutató napoknak. A sikeres szervezésnek és a nagy érdeklődésnek köszönhetően még további két alkalommal, 2007-ben és 2008-ban is Gyűrűfűn került lebonyolításra a program. Az 1 km²-nyi területen a több mint harminc kutató a három év alatt (3x2 napos gyűjtés) 2900 faj jelenlétét mutatta ki (ÁBRAHÁM szerk. 2009). A hat gyűjtőnap során 143 pókfaj vált ismertté Gyűrűfűről, mely néhány más taxonhoz hasonlóan a hazai fauna közel 20%-át jelenti. A mozgalomból a figyelemfelkeltésen és szemléletformáláson túl értékes kutatási eredmények is származnak. Kifejezetten tudományos célzatú, rövid idejű, de egyúttal nagyráfordítású diverzitás vizsgálatokra is találunk számos példát, melyet általában egy élőlénycsoport több specialistája végez egyidejűleg (CARDOSO et al. 2008).

Vizsgálati terület és módszer

Porva az Északi-Bakonyhoz az ún. Bakonyi-kismedencék kistájhoz tartozik. E medencék egyikében fekszik Porva a szomszédos Borzavárral együtt. Jellemző e medencékre, hogy erdőkkel körülvett, főként lakott területek, ahol elsősorban kultúrtájjal találkozhatunk. Erdőként az égerligetek és a több helyütt az eredeti vegetációból visszamaradt bükkösök, sarjgyertyánosok, legelőerdők szolgálnak. A Bakony vidéke 4000 km²-nyit meghaladó hatalmas terület. A tágabban vett Bakony nagytáj arachnológiai feltártsága erősen hiányos. A térséget érintő zoológiai kutatásokról PAPP (1971), illetve BAUER és KENYERES (2002) munkái adnak átfogó összegzést, illetve bibliográfiai adatokat. A „Bakony természeti képe” kutatási programot megelőző időszakból elsősorban csak szórványgyűjtési adatok szerepelnek a pókokról. A szűkebben vett Bakony területéhez kötődő későbbi arachnológiai vizsgálatokról több közlemény is beszámol (LOKSA 1966, 1971; KASPER 1985, 1992, 1998; SZINETÁR 1991; SZINETÁR és GUIPRECHT 2001). Külön említést érdemelnek még azok a korábbi és közelmúltbeli kutatások, amelyek a kifejezetten a Balaton mentén zajlottak (KOLOSVÁRY 1928, 1930; BALOGH 1933, 1936; LOKSA 1960 a,b; BAUER és mtsi 2000; SZINETÁR 1995, SZINETÁR és mtsi 1999, 2004). Porva térségére vonatkozó arachnológiai közlemény eddig nem jelent meg. Csupán két faj esetében találunk a közleményekben Porvacsésznek gyűjtőhelyi utalást Kolosváry Gábornál (PAPP 1971 nyomán). A „*Lycosa albata* Thor”. syn. *Pardosa albatula* (ROEWER, 1951) adata kétséges, tekintettel a faj magashegységi voltára. Európai adatai 1500 méteres tengerszintfeletti élőhelyekről ismertek. Így csupán a *Gnaphosa lugubris* (C. L. KOCH, 1839), mint meleg sziklagepekben előforduló faj adata tekinthető egyetlen hiteles korábbi arachnológiai adatnak a szűkebb lelőhelyre nézve. A „Porvai Biodiverzitás Nap” keretében végzett terepi munkák mindössze egy napra korlátozódtak (2008.06.01.). A gyűjtéseket a Hódos-patak menti égeresben, cserjésekben és spontán felverődött gyepekben végeztük 2008. június 1-én. Az állatok begyűjtése egyeléssel és fűhálózással történt. A saját gyűjtések mellett (Kovács P.) az alábbi kollégák bocsájtottak rendelkezésünkre általuk gyűjtött pókokat: Kutasi Csaba, Farkas Sándor és Kondorosy Előd.

Eredmények

A gyűjtött anyag feldolgozása alapján 56 faji szinten determinálható pók került elő. Ezek listáját az alábbiakban adjuk meg. A fajok nevezéktanát PLATNICK (2010) munkája nyomán alkalmaztuk.

A gyűjtött fajok jegyzéke

Dysderidae – Fojtópókok

Harpactea rubicunda (C.L. Koch, 1838)

Nesticidae – Takácpókok

Nesticus cellulans (Clerck, 1757)

Theridiidae – Törpepókok

Enoplognatha ovata (Clerck, 1757)

Robertus lividus (Blackwall, 1836)

Linyphiidae - Vitorlásópókok

Abacoproeces saltuum (L. Koch, 1872)

Bathypantes similis (Kulczynski, 1894)

Diplocephalus picinus (Blackwall, 1841)

Diplotyla concolor (Wider, 1834)

Erigone atra Blackwall, 1833

Oedothorax apicatus (Blackwall, 1850)

Linyphia hortensis Sundewall, 1830

Linyphia triangularis (Clerck, 1757)

Neriere clathrata (Sundewall, 1830)

Neriere radiata (Walckenaer, 1841)

Tetragnathidae - Állaspókok

Pachygnatha clercki Sundewall, 1823

Pachygnatha listeri Sundewall, 1830

Tetragnatha montana Simon, 1874

Araneidae – Keresztspókok

Araniella cucurbitina (Clerck, 1757)

Argiope bruennichi (Scopoli, 1772)

Mangora acalypha (Walckenaer, 1802)

Singa hamata (Clerck, 1757)

Lycosidae – Farkaspókok

Alopecosa pulverulenta (Clerck, 1757)

Aulonia albimana (Walckenaer, 1805)

Pardosa agrestis (Westring, 1861)

Pardosa alacris (C. L. Koch, 1833)

Pardosa amentata (Clerck, 1757)

Pardosa prativaga (L. Koch, 1870)

Pardosa riparia (C.L. Koch, 1833)

Pirata hygrophilus Thorell, 1872

Trochosa robusta (Simon, 1876)

Trochosa terricola Thorell, 1856

Xerolycosa miniata (C.L. Koch, 1834)

Pisauridae – Csodásópókok

Dolomedes fimbriatus (Clerck, 1757) /védett faj/

Pisaura mirabilis (Clerck, 1757)

Zoridae – Párducspókok

Zora spinimana (Sundewall, 1833)

Agelenidae – Zugpókok

Histopona torpida (C.L. Koch, 1837)

Amaurobidae – Eretnekpókok

Eurocoelotes inermis (L. Koch, 1855)

Gnaphosidae - Kövipókok

Drassodes pubescens (Thorell, 1856)

Drassyllus lutetianus (L. Koch, 1866)

Haplodrassus silvestris (Blackwall, 1833)

Trachyzelotes pedestris (C. L. Koch, 1837)

Zelotes latreillei (Simon, 1878)

Thomisidae – Karolópókok családja

Thanatus arenarius L. Koch, 1872

Tibellus oblongus (Walckenaer, 1802)

Heriaeus hirtus (Latreillei, 1819)

Misumena vatia (Clerck, 1757)

Ebrechtella tricuspis (Fabricius, 1775)

Cozyptila blackwalli (Simon, 1875)

Ozyptila praticola (C.L. Koch, 1837)

Ozyptila simplex (O.P.-Cambridge, 1862)

Pistiis truncatus (Pallas, 1772)

Synaema globosa (Fabricius, 1775)

Xysticus bifasciatus C.L. Koch, 1837

Xysticus kochi Thorell, 1872

Salticidae – Ugrópókok családja

Evarcha arcuata (Clerck, 1757)

Phlegra fasciata (Hahn, 1826)

A kimutatott fajok csaknem kivétel nélkül általánosan elterjedt gyakori pókok. Előfordulásuk a Bakony térségében eddig is ismert, illetve várható volt.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket fejezzük ki Kovács Tibornak, aki évek óta megteremti a Magyar Biodiverzitás Napok lebonyolításához szükséges feltételeket és felvállalja a szervezéssel járó fáradságot. Köszönjük a Bakonyi Természettudományi Múzeumnak az adatok közlési lehetőségét. Ugyancsak köszönettel tartozunk Kutasi Csabának, Kondorosy Elődnek és Farkas Sándornak, akik rendelkezésünkre bocsátották az általuk gyűjtött pókokat.

Irodalom

- BALOGH, J. I. (1933): Adatok a Balaton környékének pókfaunájához – Magyar Biológiai Kutató Intézet (Arbeiten des Ungarische Biologische Forschungsinstitut in Tihany) **6**: 133-141.
- BALOGH, J. I. (1936): Zur mitteleuropaischen Verbeitung und über das Einsammeln der Spinne *Theridiosoma gemmosum* L. Koch. – Folia Zoologica et Hydrobiologica. (Riga), **9**: 68-72.
- BAUER, N., KENYERES, Z., SZINETÁR, Cs. (2000): A *Ballus rufipes* (Simon, 1868) (Araneae: Salticidae) megjelenése a Balaton-felvidéken – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **15**-1996 (2000): 31-34.
- BAUER, N., KENYERES, Z. (2002): 40 éves „A Bakony természeti képe” kutatási program. – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc. 216 pp.
- KASPER, Á. (1985): A Zirci Arborétum farkaspókjainak talajcspadás vizsgálata – A Bakony természet-tudományos kutatásának eredményei **16**: 57-61.
- KASPER, Á. (1992): Adatok Csabrendek és környéke pókfaunájának (Araneae) ismeretéhez – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis. **11**: 247-254.
- KASPER Á. (1998): Adatok Litér és környéke pókfaunájának ismeretéhez – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis. **13**: 55-61.
- KOLOSVÁRY, G. (1928): 1926. évi pókgyűjtéseim Balatonaligán – Archivum Balaticum, Tihany II., p. 36-44.
- KOLOSVÁRY, G. (1930): Ökologische und Biopsychologische studien über die spinnenbiosphäre der gesamten halbinsel von Tihany – Zeitschrift für Morphologie und. Ökologie der Tiere **19**: 493-533.
- LOKSA, I. (1960a): Faunistisch-systematische und ökologische Untersuchungen in der Lóczy-Höhle bei Balatonfüred (Biospedologica Hungarica XI.) – Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis, Sectio Biologica **3**: 253-266.
- LOKSA, I. (1960b): Über die Landarthropoden der Teichhöhle von Tapolca (Ungarn). Biospeologica Hungarica, VII. – Opuscula Zoologica **4**: 39-51.
- LOKSA, I. (1966): Die bodenzoozönologischen Verhältnisse der Flaumeichen-Buschwälder Südostmitteleuropas – Akadémiai Kiadó, Budapest
- LOKSA, I. (1971): Zoozönologische Untersuchungen im Nördlichen Bakony-Gebirge. – Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis, Sectio Biologica **13**: 301-314.
- PAPP, J. (1971): A Bakony állattani bibliográfiája – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei, Zirc **8**: 1-233.
- PLATNICK, N. I. (2010): The World Spider Catalog, Version 10.0. – American Museum of Natural History. <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>
- SZINETÁR, Cs. (1991): Pókfaunisztikai vizsgálatok a Somlón és a Devecseri Széki-erdőben I. – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, **10**: 179-190.
- SZINETÁR, Cs. (1995): Some data on the spider fauna of reeds in Hungary I. Interesting faunistic date from the reeds of Lake Balaton – Folia Entomologica Hungarica, **56**:205-209.
- SZINETÁR, Cs., GUITPRECHT, G. (2001): A *Pardosa maisa* Hippa & Mannila, 1982 előkerülése Magyarországon (Araneae, Lycosidae) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis. **17**-1998 (2001): 87-96.
- SZINETÁR, Cs., KENYERES, Z., KOVÁCS, H. (1999): Adatok a Balaton-felvidék néhány településének épületlakó pókfaunájához (Araneae) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **14** (1995): 159-170.
- SZINETÁR, Cs., & EICHARDT, J. (2004): *Larinia* species (Araneidae, Araneae) in Hungary. Morphology, phenology and habitats of *Larinia jeskovi* Marusik, 1986, *Larinia elegans* Spassky, 1939, and *Larinia bonneti* Spassky, 1939 – European Arachnology 2002 (F. SAMU & Cs. SZINETÁR eds.), 179 – 186 p.

Received March 31, 2010

Accepted May 12, 2010

